

MACRO HEDGE ve BANKALAR

Makro hedge, risk pozisyonlarını (ağırlıklı olarak bankalarda faiz riski pozisyonu) toplulaştırılmış bir portföy olarak sürekli bazda ölçümleyip yöneten kurumların hedge muhasebesi uygulamasına yönelik ilkeler bütünüdür.

Bu portföy şeklinde risk yönetim stratejisi genelde uzun vadeli bir zaman aralığında (örneğin beş yıl) risk yönetimini hedeflemekte ve geçen süre zarfında riskinden korunulan portföye dinamik olarak ilaveler ve çıkarmalar yapılmaktadır. Bu tür dinamik olarak sürekli güncellenen portföylerin hedge edilmesi işlemleri, hedge muhasebesi açısından özel bir karmaşıklık yaratmaktadır. Bu tür portföy hedgelerinde IAS 39 un hedge muhasebesi yaklaşımı, açık portföy mantığının aksine, kısa vadeli bir dizi kapalı portföy hedge'i yönündedir.

Bu tür açık (içersinde dinamik olarak ilave ve çıkarımlar yapılan) portföylere, bir dizi kapalı portföy yaklaşımında bulunmak, işletmeler (özellikle bankalar) açısından riskten korunmuş kalem olarak belirlenen bu portföye her güncelleme yapıldığında eski hedge ilişkisinin sonlandırılması (de-designation) ve aynı anda yeni bir hedge ilişkisinin tanımlanması (re-designation) gerekliliği sonucu doğurmaktadır.

Bu durum ise, bu portföylerin içeriğinin sürekli olarak tek tek takip edilmesi, hedge ilişkisinin sonlandırıldığı anda aktif veya pasifteki mevcut hedge düzeltme kayıtlarının ya da diğer kapsamlı gelir tablosunda saklanan rezervlerin amortizasyonunun başlatılması, her güncellemede ilave bir amortizasyon takviminin çıkarılması gibi çok yüksek seviyede iş yükü ve kompleksite ortaya çıkarmaktadır.

Ayrıca, mevcut makro hedge uygulamalarına IAS 39 un hedge muhasebesi yaklaşımı, işletmelerin risk yönetim politikalarına da ters düşmektedir. İşletmeler (özellikle bankalar) hedge ettikleri portföyü toplam risk pozisyonuna göre yönetmekte, bu portföye giriş ve çıkışları tek tek takip etmemektedir.

Bu nedenle ki, EFRAG (Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu) tarafından, Avrupa Bankalarının açık-portföy makro hedge uygulamalarına yönelik hedge muhasebesi yapmalarını kolaylaştırmak amacıyla IAS 39 un hedge muhasebesine yönelik bazı maddeleri iptal edilmiş ve bu nedenle de ortaya EU-Carve out IFRS denilen Avrupa Birliği tarafından düzenlemeye tabi tutulmuş Uluslararası Finansal Raporlama Standartları gibi bir durum ortaya çıkmıştır.

Konuyu bankalar özelinde somutlaştıracak olur isek, bankaların sabit faizli mortgage portföylerinden oluşan faiz riskleri, risk yönetim ve hazine departmanları tarafından faiz swapları ile minimize edilmekte, mortgage ödemeleriyle faiz swaplarının sabit faiz bacakları ödenir iken, faiz swaplarının değişken faiz bacağından alınan tutarlar, bankaların pasifindeki değişken faizli sendikasyon kredilerinin geri ödemesinde kullanılmaktadır. Bu sayede bankalar, mortgage portföyündeki kredi risklerini yönetmek kaydıyla (ki bu riskleri de CDS ler ile ortadan kaldıran bankalar da sözkonusudur) faiz risklerini ortadan kaldırmış olmakta ve risksiz düzenli gelir elde etmenin önünü açmaktadır.

International Financial Advisory

Diğer yandan, mantık olarak basit görünen bu risk yönetim işlemi, mortgage portföyünün sürekli olarak değişmesinden ötürü kompleks bir risk yönetim süreci haline gelmektedir. Diğer bir deyişle, faizlerde önemli düşüşler gerçekleştiğinde mortgage müşterileri hızla erken ödeme, yeniden fiyatlandırma ya da erken kapama yoluna gitmekte, diğer yandan zaman geçtikçe mortgage portföyüne dinamik olarak sürekli bazda yeni müşteriler eklenmektedir.

Ayrıca, mortgage müşterilerinin mevcut yasalarla korunan haklarından ötürü erken kapama, yeniden fiyatlandırma gibi hareketlerinde ödedikleri ilave ücret ve cezalar, bu mortgage işlemlerini hedge eden faiz swaplarındaki pozisyona birebir yansıtılamamakta, dolayısıyla hazine ve risk yönetim departmanlarına hedging amaçlı faiz swap pozisyonlarını doğru şekilde yenileme anlamında büyük zorluk yaratmaktadır.

Bir de üzerine IAS 39 un kapalı portföy yaklaşımıyla, her yeni mortgage işlemi (hedged item) ilavesi ya da çıkarımı ve faiz swapı ilave veya azaltım işleminde (hedging instrument) mevcut hedge ilişkisini bitirip yenisini başlatma kuralı eklendiğinde, Bankaların faiz riski yönetim politikalarının hedge muhasebesi yoluyla finansal tablolara düzgün şekilde aksettirilmesi hemen hemen imkansız hale gelmektedir. Bu nedendir ki Avrupa Birliği'ndeki birçok banka, hedge muhasebesi uygulamadıkları ve bu sebeple finansal tablo gösterimlerini düzeltmedikleri için Kural Koyucu otorite olan IASB ye baskı uygulamış, baskılar sonuç vermeyince devreye EFRAG girmiş ve akabinde EU-carve IFRS gibi ucube bir durum ortaya çıkmıştır.

Doğal olarak IAS 39 dan IFRS 9 a geçiş sürecinde bu konu tekrar masaya yatırılmış, IASB bu süreçte bankaların risk yönetim politikalarına göre dinamik portföy hedge muhasebesi yapmalarını sağlayacak kurallar bütünü yazmak için büyük çaba göstermiştir. Fakat, konunun karmaşıklığı, dinamik portföyler için getirilecek esnekliklerin özellikle spekülasyon yapan finansal kuruluşlar tarafından suistimal edilmesinin nasıl önüne geçileceği ve tüm işletmeler tarafından standart bir düzlemde makro hedge muhasebesi yapılabilmesinin sağlanmasının zorlukları gözönünde bulundurularak, bu projenin tamamlanmasının çok daha uzun zaman alacağı anlaşılmış ve IFRS 9 un hızla yürürlüğe geçirilmesi gerekliliğine yönelik baskılar (IAS 39 un değiştirilmesinin, özellikle 2008 krizi sonrası G20 ülke liderlerinin ajandasına kadar çıkmış bir konu olduğunu hatırlayalım) sonucunda IFRS 9, makro hedge düzenlemeleri yapılmadan yayınlanmış, IASB tarafından makro hedge ilkelerinin ilerki bir tarihte IFRS 9 a ilave edileceği açıklanmıştır.

IASB nin dinamik risk yönetim stratejilerine yönelik olarak makro hedge muhasebesi ilkeleri getirme amaçlı içsel çalışmaları halen devam etmekte olup, bu ilginç ve zevkli IFRS 9 konusu üzerindeki en son staff paper 21 Nisan 2021 tarihinde yayınlanmıştır.